

Akademia Sztuki Wojennej

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki ADAMUSIŃSKIEJ

**pt. DETERMINANTY IMPLEMENTACJI REKOMENDACJI ZAWARTYCH
W STRATEGICZNEJ KONCEPCJI BEZPIECZEŃSTWA MORSKIEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W ŚWIECLE DOŚWIADCZEŃ
WYBRANYCH PAŃSTW opracowanej pod kierownictwem naukowym**

kontradm. prof. dr hab. Tomasza SZUBRYCHTA

1. Znaczenie podjętego tematu rozprawy doktorskiej

Zgoda. Rzeczpospolita Polska posiada aktualnie (po drugiej wojnie światowej) najszerszy wzdłuż linii brzegowej dostęp do morza. Jak podkreślono w Strategicznej Koncepcji Bezpieczeństwa Morskiego RP (SKBM RP)¹ Polska powinna w maksymalnym stopniu wykorzystać ten atut geopolityczny i geostrategiczny dla rozwoju społeczno - gospodarczego oraz współkształtowania przyjaznego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa. Osiągnięcie tego celu winno z kolei konsekwentnie pozwolić na wzmocnienie znaczenia Polski na forum międzynarodowym, szczególnie w NATO i UE. Członkostwo Polski w strukturach euroatlantyckich otworzyło jej siłom morskim możliwości działania w niespotykanym dotąd zakresie. Obok pełnienia funkcji zapewniających bezpieczeństwo morskie państwa, powinny one posiadać zdolności do budowania jego międzynarodowej pozycji i prestiżu. W konsekwencji realizowanie tej zasadniczej misji ma bezpośredni wpływ

¹ Strategiczna Koncepcja Bezpieczeństwa Morskiego RP, Wyd. BBN Warszawa-Gdynia 2017 s. 39.

na podniesienie poziomu bezpieczeństwa narodowego. Z drugiej zaś strony realizacja polskich interesów morskich wymaga posiadania i wykorzystywania odpowiednich sił i środków do ich ochrony, a bezpieczeństwo może być zapewniane w wymiarach narodowym, regionalnym i globalnym. Z interesów narodowych w obszarze bezpieczeństwa morskiego RP wynikają odpowiadające im cele strategiczne w tych samych wymiarach. Przyjęte przez Doktorantkę założenia wyjściowe do prowadzonych badań dobrze komponują się w odniesieniu do determinantów implementacji SKBM RP.

W pełni podzielam stanowisko Doktorantki, która podkreśla, że sytuacja Marynarki Wojennej RP, bez której nie sposób wyobrazić sobie realizowanie narodowych interesów morskich i zapewnienie morskiego bezpieczeństwa państwu, stopniowo się degraduje. Zaniedbania w kwestii modernizacji tego rodzaju sił zbrojnych doprowadziły obecnie do znaczącej redukcji jej potencjału i zdolności operacyjnych. Brak zastosowania skoordynowanych i kompleksowych rozwiązań naprawczych może skutkować w nieodległej perspektywie ograniczeniem możliwości wykonywania zadań, które zostały przed marynarką postawione, jak również koniecznością wycofania się z podjętych wcześniej zobowiązań sojuszniczych. Wśród licznych przyczyn tak negatywnie rysujących się realiów, związanych w dużym stopniu między innymi z niedofinansowaniem rozwoju MW RP, wskazuje się również brak jednoznacznej, spójnej wizji rozwoju tego rodzaju sił zbrojnych oraz zgody co do jej przeznaczenia i docelowego modelu. Wizji tej nie wygenerowano w ramach obowiązującego cyklu planowania strategicznego na rzecz bezpieczeństwa państwa, w którym obecność aspektów morskich jest znacząco ograniczona.

Mocno winien też zabrzmieć wniosek Doktorantki, iż analiza dotychczasowej praktyki wskazuje, że nie stworzono w ostatnim czasie rzetelnych opracowań, merytorycznie opisujących środowisko morskie Polski, wynikające z niego zagrożenia, wyzwania i szanse, jak również nie opracowano jednolitego dokumentu na poziomie strategicznym. Taki formalny dokument stanowić powinien bazę dla wytycznych w zakresie przygotowywania rozwiązań szczegółowych, będących przedmiotem planów rozwoju MW jako części SZ RP, programów modernizacyjnych czy wreszcie konkretnych ustaw i aktów wykonawczych.

Na uwagę zasługuje również dotychczasowa praca i zaangażowanie Doktorantki w pracach nad SKBM RP, która w znacznym stopniu pozwoliła na zebranie materiałów uzasadniających prowadzenie badań. Dotychczasowa działalność naukowa i praca w zespole opracowującym SKBM RP oraz doświadczenia zdobyte w pracy w BBN uzasadniają w pełni szerokie strategicznie odniesienie się do wielu problemów bezpieczeństwa morskiego RP, tak w odniesieniu narodowym jak sojuszniczym. Natomiast szeroka współpraca z wieloma instytucjami rządowymi i międzynarodowymi dały możliwość zebrania bardzo bogatego i cennego materiału badawczego.

Chciałbym również nadmienić, że prowadzenia badań w omawianym zakresie podjęła się osoba kompetentna merytorycznie, w pełni przygotowana i mająca odpowiednie doświadczenie zawodowe, wynikające z wykonywanych obowiązków służbowych na styku z Siłami Zbrojnymi RP.

2. Ocena metodologiczna

Rozprawa jest dobrze skonstruowana pod względem metodologicznym. Doktorantka w pełni uzasadniony sposób i przekonująco wykazała potrzebę zbadania podjętej problematyki i przedstawienia jej wyników w dysertacji. Swoje wyniki badań i uzasadnienia osadziła w dotychczasowym stanie teorii i praktyki przygotowania i działania polskich i międzynarodowych sił morskich biorących udział w wielu różnego rodzaju operacjach. Przedmiotem badań w rozprawie były uwarunkowania determinujące implementację rekomendacji zawartych w SKBM RP oraz przesłanki wpływające na wdrażanie rekomendacji stanowiących istotę podobnych dokumentów strategicznych z dziedziny bezpieczeństwa morskiego państwa wybranych krajów trzecich lub podmiotów międzynarodowych. Autorka rozprawy przedstawiła też wiele wniosków i propozycji uzupełniających i porządkujących obszar wiedzy związany z bezpieczeństwem morskim RP.

Główny cel badań polegający na zidentyfikowaniu kluczowych uwarunkowań i ograniczeń determinujących implementację rekomendacji zawartych w SKBM RP oraz opracowaniu zarysu koncepcji wdrożenia założeń tej strategii w świetle analogicznych

mechanizmów istniejących w innych krajach wraz z celami szczegółowymi nie budzi moich zastrzeżeń. Na uwagę zasługuje cel szczegółowy dotyczący określenia prawidłowości wpływających z doświadczeń implementacji dokumentów strategicznych z zakresu bezpieczeństwa morskiego państwa w wybranych krajach i organizacjach międzynarodowych. Należy z kolei podkreślić, że podjęty przez Doktorantkę problem badawczy został sformułowany adekwatnie do głównego nurtu badań. Z treści sformułowanego pytania wynika złożoność podjętej problematyki w procesie badawczym. Problem główny w tej sytuacji wyraźnie i jednoznacznie doprecyzowują szczegółowe problemy badawcze, które zostały przedstawione w sposób wyjątkowo uporządkowany i przejrzysty.

Sformułowaną hipotezę roboczą rozprawy składającą się z części diagnostycznej i prognostycznej należy uznać za poprawną. Moim jednak zdaniem dobrze by było uzupełnić ją hipotezami cząstkowymi, przyjmując jako podstawę do ich sformułowania wybrane, szczegółowe problemy badawcze.

Zrealizowana metodyka i procedura badań odpowiada charakterowi rozwiązywania problemów szczegółowych z zakresu określania prawidłowości rozwojowych sił zbrojnych, nowych technologii oraz przyszłego środowiska bezpieczeństwa. Konsekwentnie można więc stwierdzić, że oceniana dysertacja ma charakter analityczno-prognostyczny. Słusznie więc, mając na uwadze cel rozprawy, Autorka wykorzystwała instrumentarium metodologiczne i dorobek naukowy nie tylko nauk o bezpieczeństwie. Na podkreślenie zasługują przedstawione sposoby podejścia dla identyfikowania problemów bezpieczeństwa, w tym zwłaszcza podejście systemowe i funkcjonalne.

Przyjęte i wykorzystane w procesie badawczym metody zostały zastosowane twórczo i konsekwentnie. Choć wprowadzenia do poszczególnych rozdziałów pracy nie uwzględniają w opisie zastosowanych metod badawczych. Ponadto Autorka rozprawy zbyt skromnie dokumentuje (np. w postaci załączników do pracy) wyniki badań przy zastosowaniu wymienionych metod badawczych np. oryginalnych treści odpowiedzi na pytania w ramach przeprowadzonych wywiadów. W trakcie obrony rozprawy doktorskiej proszę Autorkę rozprawy o odniesienie się, wyjaśnienie treści załącznika

drugiego do rozprawy w świetle jej tematu i głównego problemu badawczego. Niemniej jednak pragnę podkreślić, że generalnie rozważania są czytelne, poszczególne rozwiązania i propozycje umotywowane, a myśli Doktorantki przedstawione w sposób komunikatywny.

Rozprawa zapoczątkowana wstępem prezentującym zamiar i celowość podjętych badań, a następnie rozwinięta w czterech rozdziałach merytorycznych stanowi w mojej ocenie zamkniętą i tematycznie spójną całość. Szkoda że każdy z rozdziałów nie jest zakończony wnioskami (choćby krótkim podsumowaniem), tak jak całość rozprawy syntezą wniosków z badań w zakończeniu. Rozprawa posiada logiczny układ i charakteryzuje się dobrym poziomem ujęcia wniosków końcowych z badań.

W toku opracowywania pracy, zwłaszcza dla dobrego zobrazowania wyników badań, Autorka skorzystała w pełni z istniejących możliwości technicznych. Chodzi mi o ujęcie wielu kwestii w postaci schematów, rysunków i wykresów, które znalazły się w treści poszczególnych rozdziałów.

W toku badań i ostatecznego opracowania dysertacji Autorka wykorzystywała literaturę o dobrym merytorycznie, ale zróżnicowanym charakterze. Pomimo, że literatura przedmiotu dotycząca przyjętego w rozprawie problemu badawczego jest ograniczona, to śmiem twierdzić na podstawie zamieszczonej bibliografii oraz rozeznania własnego, że istnieje wystarczający jej zasób, a także innych opracowań, dający możliwość prowadzenia pogłębionych badań. Podzielam też zdanie Autorki, że zamieszczone wyniki badań w rozprawie stanowić mogą, po opracowaniu w monografii, wstęp do dalszych analiz dotyczących strategii bezpieczeństwa morskiego.

3. Ocena merytoryczna

Treść rozprawy mieści się w obszarze problemowym bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Natomiast badania dotyczyły problematyki implementacji rekomendacji determinantów zawartych w strategicznej koncepcji bezpieczeństwa morskiego RP w świetle doświadczeń wybranych państw. W mojej

ocenie rozprawa posiada znaczną wartość dla teorii bezpieczeństwa morskiego państwa oraz wychodzi naprzeciw praktyce. Chodzi zwłaszcza o zapotrzebowanie na wyniki badań naukowych i rozwiązania w zakresie osiągnięcia określonych zdolności przez siły zbrojne państwa, w tym wypadku dla zapewnienia bezpieczeństwa morskiego. Rozprawa wzbogaca literaturę przedmiotu badań mając na uwadze głównie morskie otoczenie strategiczne RP.

W wstępie do rozprawy Autorka przedstawiła podstawy metodologiczne oraz przyjętą procedurę badawczą wraz z założeniami i ograniczeniami. Sformułowane zostały założenia badawcze, a w nich: geneza problemu, cel rozprawy, główny problem badawczy i szczegółowe problemy badawcze oraz hipoteza robocza oraz metody techniki i narzędzia badawcze. Opis strony metodologicznej pracy nie budzi większych zastrzeżeń choć słabą stroną części metodologicznej jest brak odniesienia się Autorki rozprawy w sposób krytyczny do wykorzystanej literatury i innych źródeł ujętych w bibliografii.

Rozdział pierwszy rozprawy ma charakter definicyjno-diagnostyczny. Zostały w nim zdefiniowane kluczowe pojęcia dotyczące „bezpieczeństwa morskiego” i „bezpieczeństwa morskiego państwa”. Na uwagę i wysoką ocenę zasługują treści dotyczące stanu obecnego systemu bezpieczeństwa morskiego państwa, w tym diagnoza potencjału sił i środków będących na wyposażeniu polskich sił morskich. Większość badań dotyczy Marynarki Wojennej RP, która, co podkreśla Autorka rozprawy, stanowi kluczowy instrument realizacji morskich interesów państwa. Ważne treści rozdziału pierwszego dotyczą obowiązującego obecnie stanu prawnego, w tym przede wszystkim cyklu planowania strategicznego oraz planowania wojskowego. Nie sposób nie zgodzić się z hipotezą Autorki w tej części rozprawy, iż obecny stan Marynarki Wojennej RP nie jest adekwatny do potrzeb wyznaczanych uwarunkowaniami środowiska morskiego Polski.

Rozdział drugi rozprawy obejmuje w całości analizę zagrożeń, które mają wpływ na implementację rekomendacji zawartych w SKBM RP. Zagrożenia zostały podzielone w odniesieniu do obszaru prawnego, politycznego, militarnego i społecznego. Słusznie w badaniach przyjęto, iż kluczowymi będą badania

i rozważania dotyczące prawnego charakteru SKBM RP i jej umiejscowienie w cyklu planowania strategicznego.

Rozdział trzeci obejmuje wyniki badań, które zgodnie z założeniami hipotezy roboczej odnoszą się do kwestii posiadania przez kraj lub podmiot międzynarodowy oficjalnego dokumentu strategicznego w dziedzinie bezpieczeństwa morskiego państwa. W założeniach przyjęto, że powinien on znacznie ułatwiać prowadzenie efektywnej polityki morskiej i sprzyjać realizacji interesów morskich danego podmiotu. W tym przypadku Doktorantka zastosowała metody i techniki, które dotyczyły mechanizmów porównawczych, dających możliwość wykazywania analogii i definiowania obszarów różnicujących sytuację Polski w odniesieniu do wybranych krajów bądź podmiotów międzynarodowych.

W rozdziale czwartym zawarto część koncepcyjną rozprawy, w której przedstawiono rozwiązanie trzech ostatnich problemów szczegółowych. Dotyczą one pożądaných zmian w cyklu planowania strategicznego, docelowego modelu Marynarki Wojennej RP oraz koncepcji rozwiązań w zakresie przewycięzania politycznych, prawnych, organizacyjnych, militarnych i społecznych trudności implementacji SKBM RP. Na uwagę i wysoką ocenę zasługują wnioski dotyczące wypracowania docelowego adekwatnego do krajowych potrzeb i uwarunkowań modelu Marynarki Wojennej RP. Również wysoko oceniam tą część finalną czwartego rozdziału, która odnosi się do działań na płaszczyźnie polityki samych sił zbrojnych oraz mechanizmów o charakterze społecznym, które pozwoliłyby w większym stopniu wykorzystać nadmorskie położenie kraju na rzecz jego bezpieczeństwa i rozwoju.

Podsumowanie rozprawy (wyników badań) zostało zawarte w jej zakończeniu, które obejmuje 6 stron wraz z odniesieniem się do problemów badawczych i założonej hipotezy roboczej pracy. Przygotowanie takiej formy podsumowania badań jest w mojej ocenie w pełni uzasadnione. Zaprezentowane w rozprawie rezultaty badań uzasadniają potrzebę ich prowadzenia a poszczególne rozdziały rozprawy zostały opracowane na dobrym poziomie profesjonalnym.

4. Zalecenia i wniosek końcowy

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska stanowi indywidualny dorobek naukowo-badawczy Doktorantki. W rozprawie Doktorantka zaprezentowała niezbędną i na wysokim poziomie wiedzę teoretyczną z zakresu dyscypliny naukowej *bezpieczeństwo*. Z kolei zawarte w niej wyniki z procesu badań świadczą o dużych umiejętnościach samodzielnego rozwiązywania problemów naukowych. Autorka rozprawy wykazała się głęboką wiedzą w obszarze prowadzonych badań i umiejętnościami posługiwania się metodami badawczymi. Problem naukowy określony w rozprawie został w oryginalny sposób rozwiązany.

Rozprawa spełnia warunki określone w Ustawie o tytule i stopniach naukowych oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003r. (Dz.U. z dn. 16.04.2003r.). Wnioskuje o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

.....